

Veiqaravi ni Veitokoni ni Mataveilewai ni iValavala Kaukauwa e Vale vei ira na Marama

**Gadreva na veitokoni? Keitou tiko me
baleti kemuni!**

iTukutuku me baleta na ivalavala
kaukauwa e vale, matavuvale kei na
veivuke ena mataveilewai.

© Legal Aid Commission of NSW 2023

Na ivola oqo e idusidusi raraba ki na lawa. Mo kakua ni vakararavi kina me ivakasala vakalawa, keitou vakatura mo vosa vua e dua na loya me baleta na ka o lako curuma. E dodonu na itukutuku ena gauna ni tabaivola; ia, ena rawa ni veisau.

Me baleta na ikuri ni ivakamacala qirita na 1800 WDVCAS (1800 938 227).

Otataka na Brochures ena

www.legalaid.nsw.gov.au/ways-to-get-help/publications-and-resources

Languages

This brochure is available in Arabic, Bengali, Chinese (Traditional) Chinese (Simplified), Dari/Farsi, English, Fijian, Hindi, Indonesian, Korean, Punjabi, Samoan, Spanish, Tagalog, Thai, Tongan, Vietnamese.

O gadreva e dua na dau ni vakadewa vosa.

Kevaka o gadreva na veivuke mo vosa vei keimami ena nomuni vosa, qirita na vanua ni Veiqaravi ni Vakavakadewa kei na Vakadewa vosa (TIS) ena 131 450 (9am–5pm).

E dredre beka mo rogoca se vosa?

Kevaka o didivara se leqa tiko na daligamu se nomu vosa, mo qai veitaratara mai ena mataveilawa na www.accesshub.gov.au/about-the-nrs National Relay Service (NRS).

Vakailavotaki mai na tabana ni veivuke vakalawa e NSW.

O cei o keitou

Na tabana ni veiqaravi se veitaqomaki vakalawa ni kena dau caka na iValavala Kaukauwa vei ira na Marama e Vale (WDVCAS) era gone ga ni vanua oya, ka ra tauyavutaka ka veiqaravi ga ena itikotiko me baleti ira na marama kei na luvedra ena vakasaqarai ni itukutuku kei na veivuke me baleta na ivalavala kaukauwa e vale kei na matavuvale (DFV) kei na gaunisala cava me rawati kina na veitaqomaki mai na mataveilewai.

Na veiqaravi ogo e vakailavotaki mai na Tabana ni Veivuke Vakalawa e NSW.

Bera ni o rairai ki na mataveilewai

Kevaka e tiko e dua na nomu kisi ni ivalavala kaukauwa vei ira na Marama e vale, ka o sa na lako tiko ki na mataveilewai, na tabana ni veiqaravi ogo na WDVCAS e rawa ni solia vei iko na itukutuku yaga. Ena rawa talega ni ratou vukei iko ena nodratou vagolei iko ki na veitabana kei na vanua ni veiqaravi kena veivuke.

Ena mataveilewai

Na WDVCAS ena qarauna sara mo na dabe ena dua na vanua e rawa ni o taqomaki kina ena vanua ni mataveilewai ena solia vei iko na itukutuku me baleta na veika e yaco tiko ka cakacaka vata kei iko mo rawata kina e dua na kena macala vinaka duadua ki na ka o lako curuma tiko. Eratou na tukuna tiko vei iko na vei tukutuku vou kece me baleta na nomu kisi, oka talega kina na vei tikinisiga kece ni nomu veilewai e se bera mai.

Ni oti na veilewai

Na WDVCAS e rawa ni vagolei iko ki na veiqaravi tale eso ka rawa ni vukei iko ena veivakavaletaki, veitokoni ni ilavo e rawati, nodra gagadre na gone, lawa ni matavuvale kei na veivakasalataki. E rawa ni ra solia talega vei iko na itukutuku ni veika mo na cakava ke tomani tiko ga na veivakacacani.

Na WDVCAS e na taqomaki iko ena nona veiqaravi vakavanua ka vakararaba talega vei ira kece sara na marama. E veicurumaki o ira na neitou liga ni veiqaravi ena itovo kei na vosa ka na rawa nira na tokoni iko vakavinaka sara.

Na ka me baleta na i vakaro ni iVakarau ni iValavala Kaukauwa

Na cava na AVO?

Na AVO e dua na i vakaro ni iVakarau ni iValavala Kaukauwa. E ivakaro mera taqomaki o ira na vakaleqai ena ivalavala kaukauwa e vale ka rere ena gauna ra via taqomaki ira kina. Era dau vakatokai ena so na gauna me i vakaro me veivakataotaki se i vakaro me veitaqomaki.

E rua tiko na mataqali AVOS:

Vakaro ni iVakarau ni iValavala Kaukauwa e Vale (ADVO). E caka ogo vei ira na tamata era oka, me ra veiwekani se rau veitau tiko.

Vakaro ni ivalavala kaukauwa ki na tamata yadua (APVO). Ogo e caka me baleta e rua e rau sega ni veiwekani se sega ni veimaliwai voleka sara, me kena ivakaraitaki, era tiko veivolekati ga se cakacaka vata

Na AVO e sega ni dua e beitaki ena basulawa. Ogo e dua na ituvatuva me taqomaki kina na nomu veisiga ni mataka. Na AVO e biuta ga e dua na iyalayala ki na itovo ni dua na tamata me rawa ni o vakila ni o sa taqomaki. Kevaka e tiko na luvemu, ena taqomaki ira talega na ivakaro oya.

Meu na kerea vakacava e dua na AVO?

E rua tiko na sala me kerea kina e dua na AVO. E rawa ni o cakava e dua na nomu ivolakerekere ga ena Mataveilewai ena Vanua o vakaitikotiko kina, se rawa ni o kerei ira na ovisa me cakava vei iko na i vola kerekere. Na WDVCS e rawa ni vakarautaka na itukutuku me baleta ruarua na nomu ivolakerekere ga kei na ovisa ka ratou na vakarautaka vei iko na daunivakasala vakalawa kevaka o gadreva.

Ena vakamacalataka na WDVCS na i tuvatuva ni veika ki na mataveilewai. Era na cakacaka vata kei iko, ovisa, se nomu loya me tovolea ka vakadeitaka na ituvaki ni nomu AVO e ganita na nomu gagadre. E rawa talega ni soli na itukutuku me vukei iko kevaka e sa beitaki koya na ovisa.

Au gadreva beka me'u lako ki na mataveilewai?

Io. E vinaka cake mo lako ki na mataveilewai, ka sa tiko kina na itukutuku vou ni ka me baleta na nomu kisi ka kila talega na ka o via cakava me baleta na nomu ituvaki. Era na tiko ena mataveilewai na tamata cakacaka mai na WDVCS me ra vukei iko. Era na vakamacalataka na veika e yaco tiko ka vakarautaka eso tale na itukutuku me na tomana tiko na veika o gadreva.

Au vinakata me'u tiko vata kei noqu itokani. E rawa beka ni vukei au o ira na dauveiqaravi ena mataveilewai ni Valavala kaukauwa vei ira na Marama e vale?

Io. E se rawa tikoga ni o kerea e dua na AVO e na taqomaki iko, ka rawa talega ni o tiko vata kei na nomu itokani. E vuqa sara na ituvaki duidui e rawa ni okati ena dua na ivakaro me ganita na kemu ituvaki ka o na veivosakitaka vata kei na WDVCAS.

Kevaka sa soli oti vei iko na i vakaro ia sa veisau na nomu i vakarau, sa rawa mo vosa ki na WDVCAS me baleta na kena veisautaki ni nomu AVO.

Vakacava kevaka au sega ni vinakata e dua na AVO?

Kevaka mada ga o vakila ni sa malumu sobu na veika e lako curumi tiko, ena vinaka cake mo taro ivakasala rawa ni bera ni o vakasamataka mo vakasuka na ivola kerekere.

Nanuma tiko, ni oqo e sega ni dua e beitaki ena basulawa, e baleta ga me taqomaki oiko kei ira na luvevu mai na ivalavala kaukauwa kei na veivakacacani ena veisiga se bera mai. E rawa ni solia vei iko na WDVCAS na itukutuku ka veivosakitaka na veika o kauwai kina me baleta na nomu kerekere me dua na AVO.

Kevaka era kerea na ovisa na AVO, o sa na sega beka ni rawa ni vakasuka na kerekere, vakabibi kevaka era okati kina na gone, se ra vakabauta na ovisa ni sa vakayacori e dua na cala se na rawa ni vakayacori na cala.

E rawa ni vakamacalataka tale na WDVCAS na ka oqo.

Vakacava kevaka e voroka e dua na i vakaro ni AVO o koya e beitaki (basuka na AVO)?

Ena gauna ni leqa tubukoso qirita na '000' ka tarogi ratou na ovisa.

Na voroki ni dua na AVO e cala vakalawa. E dodonu mo na ripotetaka vei iratou na ovisa ke voroki na AVO. Era na vakadikeva tale na ovisa ka vakatulewataka se me ra beitaki koya e beitaki ena nona voroka na AVO.

Na cava ena yaco ena gauna e sa caka kina na AVO ena mataveilewai?

Kevaka e sa caka e dua na AVO ena mataveilewai, sa ka bibi sara mo taura e dua na ilavelave. Yalovinaka veivosaki vata kei iratou na WDVCS me baleta na ka ogo.

Cakava e vica vata na ilavelave ni AVO ka dau kauta vata tiko kei iko e dua na ilavelave. O na vinakata beka mo solia e dua na ilavelave ki na nodra koronivuli na gone, me dua na nomu ilavelave me tiko I loma ni motoka, e vanua ni cakacaka kei na vale talega.

Qirita na WDVCS kevaka o gadreva e dua tale na itukutuku se veivuke. Mo kunea na nomu WDVCS voleka duadua, qirita na **1800 WDVCS (1800 938 227)**.

Mataqali vosa se vosa e vakayagataki ena mataveilewai

Veivakadonui

Ena so na gauna ena vakadonuya o koya e beitaki na AVO e biu me baleti koya. Ke vaka kina, ena sega ni gadrevi me rogoci nona kisi ena dua na gauna e muri. Ena rawa ni vakadonuya o koya e beitaki 'ia e sega ni tukuna vakadodonu' ka kena ibalebale ni ra sa vakadonuya na AVO ia era sega ni tukuna vakadodonu na itukutuku ena ivolakerekere ni AVO.

Lisi ni mataveilewai

Oqo eso na lisi ni kisi e dau rogoci ena mataveilewai ena dua na siga. Eso na mataveilewai era dau qarava na AVO me lisi ni dua ga na siga me rawa ni rogoci e levu na kisi ni AVO ena siga vata ga oya ia ena veimacawa.

Takosova na ivolakerekere

Ena so na gauna o koya e beitaki ena dua na kisi ni AVO ena vola nai vola kerekere ni AVO me baleta na tamata taqomaki. Kevaka e yaco vei iko na ka oqo, veitaratara kei na nomu WDVCS ke o vinakata na veivuke ena gauna sara ga ya se taura na ivakasala vakalawa.

Beitaki

Na tamata koya sega ni Taqomaki koya na AVO.

iOtioti ni vakaro

Na ivakaro e caka ni sa cava na veivosaki ena mataveilewai. E na toso tikoga na gauna ni veilewai baleta nona nanuma na mataveilewai ni o gadreva. Na balavu ni AVO e rua na yabaki. E sega ni gadrevi mo lesu tale ki na mataveilewai vakavo ke o vinakata mo veisautaka na ituvaki ni ivakaro se o vinakata me toso na AVO.

Na i vakaro tubukoso.

Na ivakaro e soli me yacova ga na tikinisiga ni veilewai ka tarava.

Turaganilewa

E cicivaka na mataveilewai na turaganilewa ka vakatulewataka se me dua na AVO se sega, na ivakarau cava me okati kei na kena dede. Ena mataveilewai era vakatokai me 'Nomu Dokai'.

Cavuti mai

Oqo na tikinisiga e na tiko kina na nomu kisi ena mataveilewai. Kevaka e sega ni vakadonuya o koya e beitaki na AVO, ena qai rogoci tale ena dua na siga. E dodonu mo tovolea mo lako ki veilewai ena veitikini siga kece sara e cavuti tiko (ena rairai sivia beka na dua). Kevaka o sega ni rawa ni lako, qirita na WDVCAS ka tukuna vei ira.

Dauveibitaki ni ovisa

Na dau veibitaki ni ovisa e dau solia na itukutuku ki na mataveilewai ena vukudra na ovisa, me vakataki ira ga na loya ena vukudra na nona tamata e gadreva na veivuke vakalawa.

iVola kerekere vakataki iko.

Oqo na ivolakerekere ni AVOS e cakava o koya e gadreva tu na veitaqomaki. E rawa ni o cakava ga nomu vola kerekere ki na mataveilewai e ra se kerea e dua na loya me cakava nomu i vola kerekere. Na WDVCAS e rawa ni vukei iko mo vaqara e dua na loya.

Tamata taqomaki

Na tamata koya na AVO e caka me taqomaka.

Nai tuvatuva tu Vakawawa (PO)

E dua na i vakaro tu vakawawa eratou a kerea vakaivola na ovisa ena gauna ni dua na leqa tubukoso me taqomaki iko me yacova na nomu tikinisiga ni veilewai.

iDusidusi yaga

Tabana ni Ovisa e NSW

Veivuke ena gauna ni leqa tubukoso me baleta na ivalavala kaukauwa e vale kei na matavuvale **000** se **112** mai na talevoni veikauyaki

Vanua ni Veiqaravi ena Mataveilewai ni iValavala Kaukauwa vei ira na Marama ni vale

iTukutuku, veitokoni ni mataveilewai kei na idusidusi me baleta nodra dau vakaukauwataki se vakatotoganitaki na marama e vale, ka veivuke talega ena kena caka e dua na ADVO.

1800 WDVCS se **1800 938 227**

1800 RESPECT

Veivakasalataki, itukutuku, kei na ivola vakadinadina (24 na auwa, 7 na siga) **1800 RESPECT** se **1800 737 732**

Laini ni iValavala Kaukauwa e Vale, Tabacakacaka ni iTikotiko Raraba kei na Lewa Dodonu e NSW

Veivuke ena icili ni gauna ni leqa tubukoso kei na ivola vakadinadina ki na veivakasalataki, tiko bulabula, kei na veiqaravi vakalawa (24 na auwa, 7 na siga) **1800 656 463**

Tabana ni iValavala Kaukauwa e Vale, Veivuke Vakalawa NSW

iVakasala vakalawa, veivuke, idusidusi kei na mata ka vakakina na veitokoni ni cakacaka raraba vei ira era vakaleqai ena ivalavala kaukauwa e vale kei na matavuvale **1800 979 529**

Veiqaravi Vakalawa vei ira na Marama NSW - DV laini ni dau ni vakasala ni lawa.

iTukutuku taqomaki vakalawa, ivakasala, kei na idusidusi me baleti ira na marama e NSW ka vakanamata ki na ivalavala kaukauwa e vale kei na kena tauri na i vakaro ni ivalavala kaukauwa e vale. (02) **8745 6999** se **1800 810 784**

Veiqaravi vei ira na Vakaleqai

Veitokoni kei na veivuke vei ira era vakaleqai ena basulawa.

1800 633 063, 1800 019 123 (Aboriginal Contact Line - Veitaratara ni iTaukei ni Vanua na Abo)

Lifeline

Leqa vaka matanitu kei na tarovi ni mate e nakiti kei na veivakasalataki ena talevoni, (24hours, 7 na siga) **13 11 14**

Link2Home

iDusidusi ki na veiqaravi vei ira na sega na nodra vale ena loma ni NSW (24 na auwa, 7 na siga) **1800 152 152**

Lawa e vakamuri e NSW

E dua na itukutuku sega ni saumi ka cicivaka na tiko na dau veivuke vakalawa e NSW. E ratou Vakarautaka na itukutuku vakalawa kei na idusidusi me baleti ira na tamata e tiko na nodra leqa vakalawa e NSW. Mo qai curuma na tabana ni veiqaravi ni veitalanoa ena mataveilawa se qirita na **1300 888 529** (9am ki na 5pm, Moniti ki na Vakaraubuka (sega ni vakacagicagi raraba).

www.legalaid.nsw.gov.au

Laini ni veitaratara vei ira na tagane e Ositerelia

Veitokoni kei na idusidusi ena talevoni vei ira na tagane era vakaleqai kei ira era vakayacora na ivalavala kaukaua e vale **1300 789 978**

Na Parokaramu ni veisautaki ni Nodra iTovo na Tagane NSW

Na Parokaramu ni Veisautaki ni Nodra iTovo na Tagane (MBCPs) e cakacaka vei ira na turaga era vakayagataka na ivalavala kaukauwa kei na veivakacacani vei ira na nodra lewe ni vale kei ira na luvedra. Sikova na nodratou mataveilawa ni lewa ni tikitiko nodra lisi era sa vakadonui na dau vakarautaka na veitabana ni veiqaravi eso.

www.dcj.nsw.gov.au

Kenadau ni Veiqaravi vena I soqosoqo oqo na LGBTIQ

ACON

Na itukutuku ni mataisoqosoqo ni bula ni LGBTIQ e solia na itukutuku, idusidusi, veivakasalataki, cakacakavata, kei na veitokoni yaga me baleti ira na LGBTIQ mai NSW oka kina na DFV. (02) 9206 2000

www.acon.org.au

Valenivolavola Vakalawa ni Loma ni taoni lelevu.

Vakarautaka na veivuke ni mataveilewai kei na veitokoni tale eso vei ira na tagane via via yalewa, o ira na yalewa vakawati yalewa; yalewa vinakati ira na yalewa se tagane, o ira na tamata era sa veisau mai na tagane kina yalewa se yalewa kina tagane; kei ira na tamata e dodonu me ra tagane, era qai vukivuki vaka na yalewa se o yalewa qai o vukivuki vaka na tagane ka ra sotava se drotaka tiko na veivakacacani kei na veivakatotogani.

1800 244 481

www.iclc.org.au

